

TUUSNIEMEN KUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2019

VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA
TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Tuusniemen kunnan vuoden 2019 taloudellinen tilanne heikentyi oleellisesti.

Tilinpäätös osoittaa n. 1,1 milj. € alijäämää.

Alijäämään vaikuttaneet tekijät ovat menojen suurempi kasvu suhteessa tuloihin.

Toimialoittain menot kasvoivat eniten terveystoimessa, mutta jonkin verran kasvua oli myös sosiaalitoimessa ja teknisessä toimessa verrattuna edelliseen vuoteen.

Tulopuolella verotulot ja valtionosuudet kasvoivat, mutta tulot eivät riittäneet kattamaan menoja. Vuosikate on negatiivinen jo toisena vuotena peräkkäin. Vuoden lopussa kunnan rahavarat oli lähes käytetty (kassassa n. 140 000 €).

Johtopäätös: Jos vuosikate jatkuu negatiivisena tänäkin vuonna, käyttöaloutta mahdollisesti joudutaan rahoittamaan osaksi syömävelalla, jatkossa myös investoinnit kunta joutuu rahoittamaan lainarahalla.

Lautakunta on kuullut kunnanjohtajaa, kaikkia toimialajohtajia ja johtavia luottamushenkilöitä.

Arvioidessa toimialojen toimintaa, niissä ei ole huomautettavaa. Yksittäisenä asiana nousee esiin sairaspöissaolujen suuri kasvu edelliseen vuoteen verrattuna.

Tuusniemi 4.6.2020

Hannu Smolander, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

2.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Lautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan:

- Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.
- Huolehdittava kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
- Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastussäännön 4 §:n mukaan lautakunnan on:

- Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tarkastuksen kehittämiseksi
- Tehdä tarvittaessa aloitteita ja esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- Pitää huolta valvonnan kokonaisuudesta ja koordinoida ulkoisen ja sisäisen valvonnan toimintoja

2.2.Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Valtuusto on valinnut tarkastuslautakunnan nykyisellä kokoonpanolla kokouksessaan 17.9.2018 valtuustokauden 2021 saakka tarkastuslautakunnan, jonka kokoonpano on ollut tarkastusvuonna 2019 seuraava:

Puheenjohtaja	Hannu Smolander	vj Martti Kähkönen
Varapuheenjohtaja	Jyrki Romppanen	vj Sol-Britt Skogman
Jäsen	Marja Sutinen	vj Pekka Martikainen

Kuntalain 121 §:n mukaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Lautakunnan teknisen sihteerin tehtäviä ovat hoitaneet *toimistosihteerinä Eeva Mäkinen ja hallintojohtajana Sirpa Hartojoki.*

Tilintarkastaja

Valtuusto on valinnut 17.12.2018 § 55 Tuusniemen kunnan vuosien 2019 - 2021 tilintarkastajaksi tarkastusyhteisö TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n. Sen nimeämänä tilintarkastajana on toiminut JHT –tilintarkastaja Timo Nuutinen, joka on myös toiminut lautakunnan sihteerinä.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan jäsenten vastuunjako ei eritelty lautakunnittain vuodelle 2019. Kaikki lautakunnan jäsenet ovat seuranneet kaikkien lautakuntien ja hallintokuntien toimintaa tutustumalla lautakuntien pöytäkirjoihin.

Tarkastuslautakunta kokoontui 7 kertaa vuonna 2019, joista 3 kolme kertaa arvioimaan vuoden 2019 tavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunta on jatkanut vuoden 2019 tavoitteiden toteutumisen arviointia viidessä kokouksessa 2020.

Henkilöiden kuulemiset

4.4.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja
Janne Karttunen, sivistysjohtaja
Mika Karvonen, tekninen johtaja

30.4.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja
Eeva Seppänen, sosiaalihohtaja
Mika Karvonen, tekninen johtaja

4.6.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja
Sirpa Hartojoki, hallintojohtaja
Asta Tirkkonen-Hersio, Valtuuston puheenjohtaja
Paula Rissanen, vt. tekninen johtaja

11.6.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja
Asta Tirkkonen-Hersio, valtuuston puheenjohtaja
Jorma Voutilainen, kunnanhallituksen puheenjohtaja
Juha Pitkänen, sivistyslautakunnan puheenjohtaja
Tenho Holopainen, sosiaalilautakunnan puheenjohtaja
Rauno Miettinen, teknisen lautakunnan puheenjohtaja

7.6.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja
Sirpa Hartojoki, vs. hallintojohtaja
Pekka Martikainen, kunnanvaltuuston 1 varapuheenjohtaja
Jorma Voutilainen, kunnanhallituksen puheenjohtaja

27.11.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja

Johanna Joukanen-Miettinen, perhepäivähoidon ohjaaja

Tuija Valta, toimitusjohtaja, Tuusniemen Teollisuus Oy

18.11.2019

Timo Kiviluoma, kunnanjohtaja

Antti Syrjäläinen, vapaa-aikasihteeri

Paula Rissanen, tekninen johtaja

Lisäksi lautakunta on kokoontunut käsittelemään arviointikertomusta
31.5.2019.

Tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin 1.10.2019 ryhmäperhepäivä-
koti Neuvokkaaseen.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin perustana ovat olleet kunnanvaltuuston
vuoden 2019 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksymät toimin-
nalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä kunnanhallituksen 6.4.2020 § 42
hyväksymä vuoden 2019 tilinpäätös.

Tuusniemen kunnan Kuntastrategia vuosille 2019-2026 on hyväksytty
kunnanvaltuustossa 17.9.2018 § 29.

VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Vuoden 2018 arviointikertomus on luovutettu johtaville luottamushenki-
löille ja viranhaltijoille 4.6.2019. Arviointikertomus käsiteltiin valtuustossa
17.6.2019 § 24. Kunnanhallitus käsitteli arviointikertomuksen ja sen edel-
lyttämät toimenpiteet 28.10.2019 § 148. Valtuusto käsitteli hallituksen
selvityksen 11.11.2019 § 43.

Vuoden 2018 arviointikertomuksessaan lautakunta kehotti huomioimaan
mm. seuraavia asioita.

Kunnan tulee kaikissa toiminnoissaan huomioida elinkeino-ohjelman tavoitteet ja toimia yritysystävällisesti

Tonttimarkkinointia tulee tehostaa väestön vähenemisen vuoksi (v. 2018 vähennys oli 40). Tässä ei ole päästy tavoitteisiin. Kuivan maan tontteja voisi tarjota esim. euron hinnalla, tarjousaika 11-2kk ja ehtona, että vuoden aikana on rakennettava. Rantatonttien myyntihintoja tulisi myös tarkistaa, esim. nykyisestä hinnasta puoleen hintaan lyhyeksi ajaksi.

Tarkastuslautakunta painottaa, että henkilöstön työhyvinvointiin ja työssä viihtymiseen on kiinnitettävä huomiota kaikilla toimialoilla.

Työnantajan tulee rohkeasti tarttua epäkohtiin, jotka myötävaikuttavat osaltaan sairauspoissaolojen lisääntymiseen.

Työnantajan tulee tehdä henkilöstön tyytyväisyyskyselyjä riittävän usein. Lautakunta suosittelee, että esimiehet käyvät tavoite- ja kehityskeskustelut kerran vuodessa ja näistä annettaisiin tieto tarkastuslautakunnalle.

Kuntastrategiassa on linjattu, että sosiaalitoimen kannalta on tärkeää omaishoidon ja kotipalvelujen tukeminen. Tarkastuslautakunnan mielestä kunnassa vanhuspalvelut toimivat erinomaisesti.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että lapsiperheille annettaisiin ennaltaehkäisevää tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kunnan sivistyspalvelut ovat kunnan kokoon nähden monipuoliset ja laadukkaat.

Tarkastuslautakunta kehottaa teknistä tointa tehostamaan rakennustarkastusten lopputarkastusten suorittamista.

Teknisen toimen on huolehdittava kunnan kiinteistöjen kunnosta.

Kunnan tarpeettomista kiinteistöistä tulee luopua.

Kunnan tulisi harkita rakennustarkastajan tehtävien siirtämistä tekniselle johtajalle, koska kunnassa rakennuslupia tarvitsee myöntää suhteellisen vähän.

Kunnassa tulisi harkita talviaurauksen antamista yksityisille urakoitsijoille etenkin säästösyistä.

Metsästä saatava puunmyyntituotto loppuu. Tästä syystä kunnan tulisi harkita metsätilojen osittaista myyntiä.

Teknisen toimen palvelut pitäisi olla saatavilla myös kesäaikaan vapaa-ajan asukkaita varten.

Teknisen puolen tulee huolehtia myös jatkossa riittävästä työvoiman käytöstä piha-alueiden siisteyden ja valaistuksen osalta riittävässä määrin mm. iltatapahtumien osalta.

Lautakunta on pääosin tyytyväinen saamiinsa vastineisiin (vastineet kunnanhallitus pöytäkirja 28.10.2019 § 148).

KUNNAN TALOUDEN ARVIOINTI

Taloudellisten tavoitteiden arviointi

Tuusniemen kunnan tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä lukuun ottamatta vuosia 2012, 2014 ja 2018, 2019. Kuluneena vuonna vuosikate oli -192 t. euroa (-16 tuhatta euroa v. 2018) ja tulos poistojen jälkeen -1,1 milj. euroa (-1 milj. euroa vuonna 2018). Alijäämä tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 1,1 milj. euroa vuonna 2019 (0,9 milj. euroa alijäämäinen v. 2018). Kunnan verotulot alittuivat talousarvioon nähden 217.565 euroa mutta kasvoivat edellisestä vuodesta 6,4 %. Valtionosuudet vähenivät edelliseen vuoteen nähden 1,3 % mutta ylittyivät talousarvioon nähden 135.829 euroa.

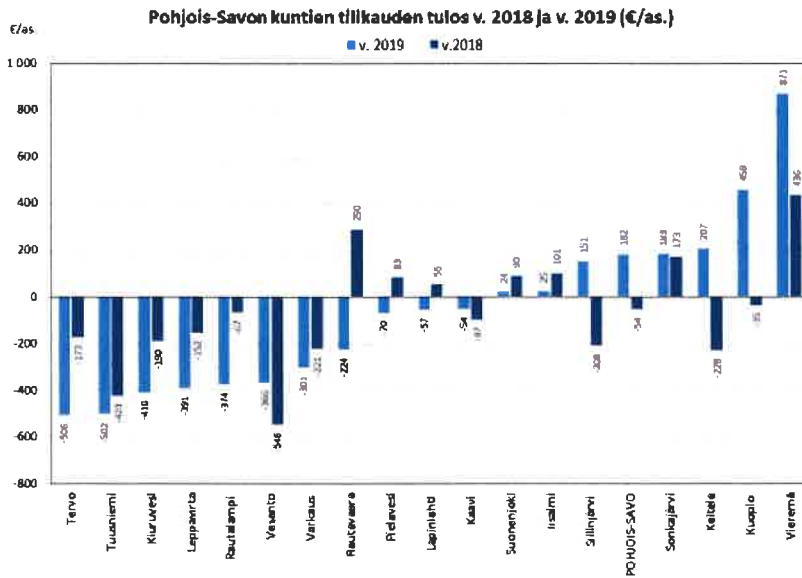
Terveessä kuntataloudessa vuosikatteen tulee olla suurempi kuin poistot ja lainojen lyhennykset. Vuonna 2019 tämä ei toteutunut.

Seuraavassa on kuntien ennakkollisia tilinpäätöstietoja 2019, lähde: Pohjois-Savon liitto:

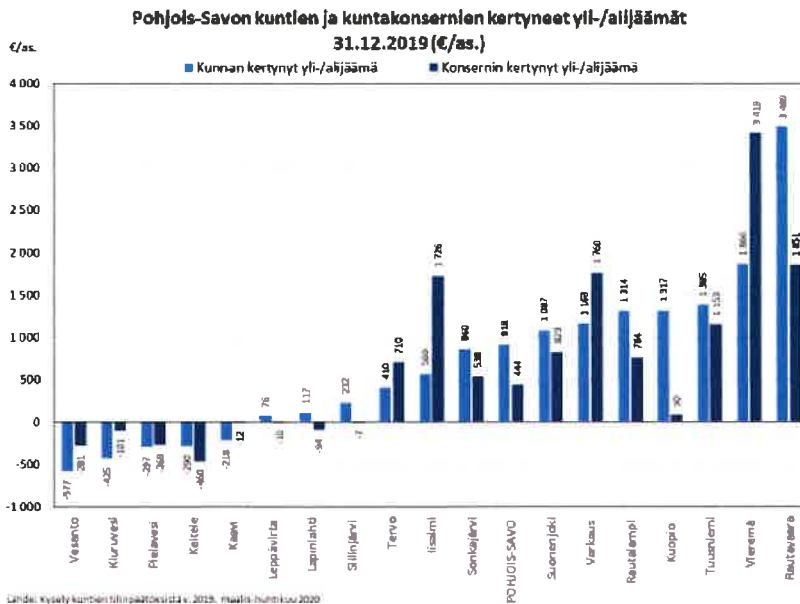
Tuusniemen tunnusluvut ovat Pohjois-Savon kunnista parhaita Omavaraisuusasteen (%)74,1% ja Suhteellinen velkaantuneisuuden (%) 23,6% osalta.

Tuusniemen kunnan arviointikertomus

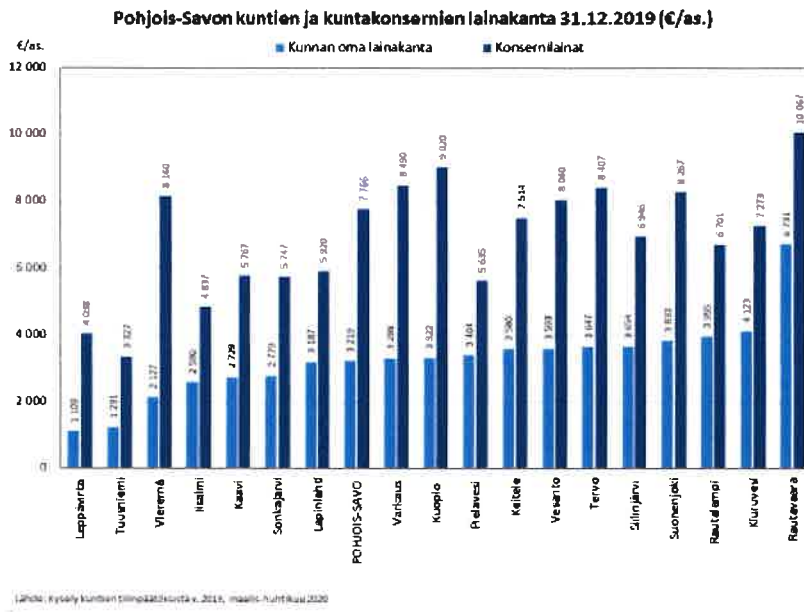
Lähde: Kysely kuntien tilinpäätöksistä v. 2018 ja v. 2019, huhtikou 2019 ja maaliskou-huhtikou 2020

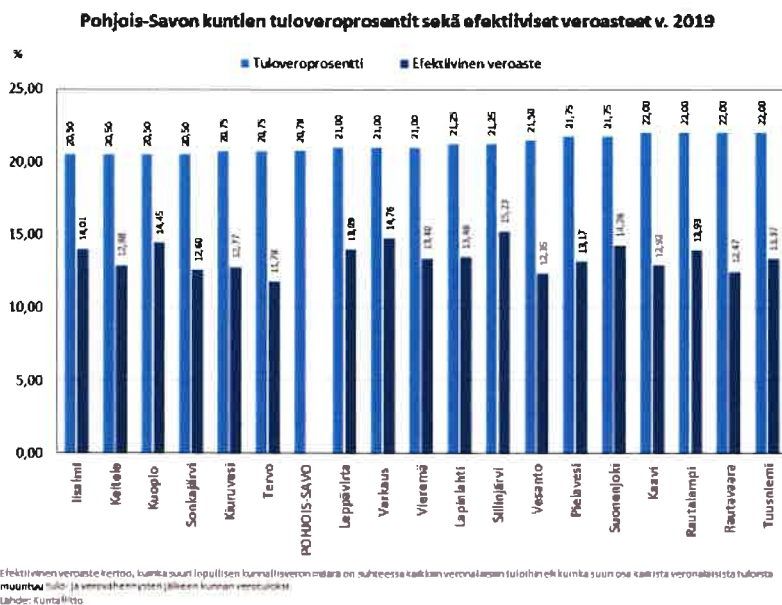
Lähde: Kysely kuntien tilinpäätöksistä v. 2019, maaliskou-huhtikou 2020

Tuusniemen konsernilla oli vähiten lainoja vertailukunnista. (3327€/as)

Handwritten signature and initials in blue ink.

Toisaalta Tuusniemen vero % 22 kuuluu vertailukuntien korkeimpiin, mutta efektiivinen veroaste keskimääräistä pienempi.

Investoinnit

Tuusniemen kunnan nettoinvestoinnit vuonna 2019 olivat 1 044 559 euroa (edellisenä vuonna 675.181 euroa). Investointien määrä oli suurempi kuin edellisenä vuonna. Suurimmat investoinnit olivat rakennuksien kun-

[Handwritten signature]

nossapitoon liittyen Mäntykodin remontti ja hammaslääkäritilojen remon-
tin aloitus. Muita suurempia investointeja olivat Tuusniemen teollisuusalu-
een infra ja satama-alueen, Levälahden laiturin ja moottorikelkkareitti.
Toteutumatta vuoden 2019 investoinneista jäivät Kassatien ja Hyvärilän-
tien perusparannussuunnitelma, joka siirtyi seuraavalle vuodelle.

*Huomioitavaa on, että investoinnit toteutettiin kokonaan kassa-
varoilla vuonna 2019. Tulevaisuudessa tämä ei todennäköisesti
ole enää mahdollista, vaan investoinnit täytyy toteuttaa lainara-
hoituksella.*

*Tonttien myynnissä valtuustoon nähden sitovaksi tavoitteeksi on
talousarviossa asetettu menot.*

*Suurin poikkeama investoinneissa talousarvioon 2019 nähden on
Tuusniemen teollisuusalueen infra. Talousarviossa oli alunperin
varattu investointiin 280 000 euroa, mutta toteuma oli 531 117
euroa, jossa poikkeama on ollut 251 117 euroa. Investointituloja
on saatu 175 000 euroa investointiin. Investointi ei ole vielä val-
mis kokonaisuutena, vaan siihen tulee lisäkustannuksia.*

Lainat

Kunta oli pitkään velaton (vuosina 2002 – 2009), mutta tällä vuosikym-
menellä lainamäärä on kasvanut nopeasti investointien myötä. Vuoden
2019 lopussa lainaa oli 3,05 milj. euroa (3,675milj. euroa edellisenä
vuonna) eli pitkäaikainen lainamäärä on vähentynyt vuoden 2019 aikana.
Alhaisen korkotason vuoksi lainanhoitokulut ovat olleet alhaiset. Korkota-
son nousu yhdellä prosentilla tarkoittaisi n. 30.000 euron menolisäys-
tä/vuosi.

Lainaa on nyt 1 232 euroa/as (1438 euroa/as edellisenä vuonna), joka on alle maakunnan ja koko maan keskiarvon. Koko maan keskimääräinen lainamäärä oli vuonna 2018 3039 euroa/asukas ja vuonna 2018 Pohjois-Savossa 2972 euroa/as.

Kunnan lainamäärä tulee kasvamaan jatkossa merkittävästi, jos kunnan tilinpäätöksiä ei saada ylijäämäisiksi.

KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kunnan konsernitilinpäätökseen merkittävin vaikutus on Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin toiminnalla, josta kunnan omistusosuus on 1,46 %. Muita kuntayhtymäosuuksia ovat Savon Koulutuskuntayhtymä (osuus 0,75 %), Pohjois-Savon Liitto (1,09 %), Vaalijalan kuntayhtymä (0,82 %), Itä-Suomen Päihdehuollon (0,55 %).

Kunnan tytäryhteisöjen toiminta oli vuonna 2019 melko samankaltaista kuin edeltävänä vuonna. Merkittävämpiä investointeja ei tehty eikä konsernin ulkopuolisia lainoja ole tytäryhtiöillä. Konsernin lainakanta on 3 329 euroa/asukas (3.312 euroa/asukas edellisenä vuonna). Kunnan konserniohje on päivitetty vuoden 2020 puolella (aiempi ohje oli peräisin vuodelta 2009).

Konsernille asetetut tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

toimintatulot toimintamenoista väh. 20%, toteuma 40,1 %

vuosikate poistoista väh. 100 %, toteuma 26,3 %

omavaraisuusaste väh. 70 %, toteuma 53,6 %

laina eur/ asukas alle 1.500 eur/ asukas, toteuma 3.329 eur/ asukas.

Konsernin laina asukasta kohden on yli tavoitteen. Tavoite oli vuonna 2019 oli edelleen 1.500 euroa (vuonna 2018 oli alle 1.500 €). Tavoite ei toteutunut vuonna 2019, jolloin toteuma oli 3.329 euroa.

Vuosikate poistoista on merkittävästi alle tavoitteen.

Kunnan 100 % omistaman tytäryhteisön Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan tulos on tappiollista eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja. Kunnan 82 % omistaman tytäryhteisön Tuusniemen Virastotalo Oy:n tulos on myös tappiollista eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja. Yhtiöt eivät ole tehneet kirjanpidoissaan poistoja rakennuksista lainkaan vuonna 2019 ja tulokset ovat silti olleet tappiollisia.

Konserniohjauksessa tulee kiinnittää huomiota yhtiöiden taloudelliseen tilaan ja toimintaan talouden tasapainottamiseksi. Yhtiöiden vastikkeilla täytyy pystyä kattamaan yhtiön vuotuiset kulut ja jatkuvaan korjaustarpeeseen tulee varautua.

ARVIOINTI HALLINTOKUNNITTAIN/Toimialoittain

Seuraavassa osiossa on verrattu toimialoittain valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumista.

Elinkeinotoimi ja kehittämispalvelut

Kevästä 2014 lähtien elinkeino- ja kehittämispalvelut ovat siirtyneet Tuusniemen Teollisuus Oy:n vastuulle.

Satama-alueen kehittämässä ja toiminnassa vastuu on kunnalla ja Tuusniemen Teollisuus Oy:llä. Kunta omistaa rakennuksia ja maa-alueita, joita on vuokrannut yrityksille.

Tuusniemen historian neljännet Kutujuhlat pidettiin Tuusniemen satama-alueella.

Valtuuston asettamista tavoitteista uusien yritystyöpaikkojen määrä toteutui, kuntaan tuli 16 uutta työpaikkaa (tavoite 15). Uusien yritysten tavoite alittui, uusia yrityksiä 8 (tavoite 10). Yrityksiä lopetti vuonna 2019 10 kpl, joten kokonaismäärä väheni.

Tuusniemellä työttömien osuus työvoimasta vuoden 2019 lopussa oli 12,2 % (edellisen vuoden lopussa 13,8 %). Pohjois-Savon maakunnassa työttömien työnhakijoiden osuus oli 10,7 %.

Työpaikkojen määrä määräaikaisten osalta on kunnassa ollut melko vakiintunut. Yritysten määrä on hieman laskenut. Työttömyys on jonkin verran maakunnan keskiarvoa korkeampi. Kunta pyrkii tukemaan yrittäjiä ja työllistymistä Tuusniemen Teollisuus Oy:n avulla.

Kunnan tulee kaikissa toiminnoissaan huomioida elinkeino-ohjelman tavoitteet ja toimia yritysystävällisesti.

Hallinto ja henkilöstö

Johtavista viranhaltijoista vaihtui tekninen johtaja, uusi tekninen johtaja aloitti loppuvuodesta.

Nuoria työllistettiin 27 (ed. vuonna 27) kunnan eri hallintokuntien ja yksityisten palvelukseen, yhteensä tehtyjä työpäiviä oli 560 (ed. vuonna 512).

Joukkoliikenteen kymppikyytipalvelu on toiminut edelleen, ja se on ollut tarpeellinen. Määrä on ollut samalla tasolla, kuin edeltävänä vuonna (vuonna 2019 736, vuonna 2018 706).

Kunnan henkilöstön keski-ikä vuonna 2019 on 49,6 vuotta (koko maassa 45,7 vuonna 2018). Sairauspoissaolot ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuoteen nähden. Sairauspoissaolojen määrä oli vuonna 2019 3 478 päivää, kun vuonna 2018 vastaava määrä oli 2 780 päivää. Henkilöstökertomuksen mukaan keskimäärin sairauspoissaolopäiviä v./ henkilö oli 26,2 pvä/ henkilö (vuonna 2018 20,2 pvä/ henkilö). Suurimmat sairauspoissaolojen määrät ja kasvu (vs. edeltävään vuoteen) ovat sosiaali- ja terveysalalla.

Taloudellisesti toimintatuotot ja -kulut alittuivat.

Tarkastuslautakunta on huolestunut sairauspoissaolojen kasvusta. Töiden organisoitiin, työhyvinvointiin ja työssä viihtymiseen on kiinnitettävä huomiota kaikilla toimialoilla.

Työnantajan on tartuttava mahdollisiin epäkohtiin, jotka myötävaikuttavat osaltaan sairauspoissaolojen lisääntymiseen.

Työnantajan tulee tehdä henkilöstön tyytyväisyyskyselyjä vähintään vuosittain ja tuloksista on raportoitava eteenpäin, jotta tieto mahdollisista epäkohdista nousee esille ja asioihin voidaan vaikuttaa.

Sosiaalilautakunta

Lapsiperhetyö on sitovuustasolla pysynyt budjettiraamissa. Lapsiperhetyössä toiminnallisesti tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet muutoin kuin työhyvinvoinnin osalta, lapsiperhetyössä on ollut merkittävä vajaus tarkasteluvuoden aikana henkilöresursseissa.

Vanhustyö on ylittänyt budjettinsa 70 543 €. Toiminnallisesti tavoitteiden saavuttamisessa vaikuttaa olleen ongelmia hoiva- ja palvelusuunnitelmia koskien. Sairauspoissaolot ovat merkittävästi lisääntyneet.

Vammaispalvelut ovat pysyneet budjetissa. Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Sairauspoissaolot ovat merkittävästi lisääntyneet edellisvuodesta, joskin ovat tavoiterajoissa.

Aikuissosiaalityö ja työllisyyspalvelut ovat pysyneet budjetissa. Pitkään työttömänä olleiden aktivointi ei ole edennyt aivan strategisen tavoitteen mukaisesti. Kuntouttava työtoiminta on merkittävästi lisääntynyt, joskin jäi alle puoleen talousarviotavoitteesta. Työttömien terveystarkastusten määrä ei toteutunut.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaalitoimi on pysynyt suhteellisen hyvin tavoitteissaan ja valtuuston asettamassa talousarviossa. Merkittäviä ylityksiä ei ole ollut millään osa-alueilla.

Sosiaalilautakunnan alaisen sosiaalitoimen toimintakate (nettomenot) olivat -5.594.911 euroa, jossa alitusta talousarvioon nähden 2.033 euroa.

Sosiaalilautakunnan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Taloudellisten tavoitteiden osalta lautakunnan määrärahat kokonaisuutena ylittyivät 534.419 € ja tulot jäivät 52.499€ talousarviosta.

Kuntastrategiassa on linjattu, että sosiaalitoimen kannalta on tärkeää omaishoidon ja kotipalvelujen tukeminen.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että lapsiperheille annettaisiin ennaltaehkäisevää tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnassa vanhuspalvelut toimivat hyvin.

Terveystoimi

Terveystoimen toimintakate (nettomenot) oli 7.866.842 euroa. (7.024.958 euroa vuonna 2018). Ne ylittyivät budjetoidusta 588.952 euroa. Ylityksestä 120.720€ euroa johtuu erikoissairaanhoidon nettomenojen ylittymisestä ja 468.231€ perusterveydenhuollon nettomenojen ylittymisestä. Perusterveydenhuollon palvelut tuottaa Kuopion kaupunki, talousarvion ylittymiseen vaikuttaa Kuopion kaupungille perusterveydenhuollosta maksettavan maksuosuuden kasvu edelliseen vuoteen verrattuna 572.418 eurolla.

Terveyspalveluiden tavoitteista työttömien terveystarkastuksissa ei ole päästy tavoitteeksi asetettuun määrään 20 vuodessa. Tarkastuksia on toteutunut 6 kpl. Myös kuntoutussuunnitelmien laadinnassa ja henkilöstön koulutuksessa on jääty jälkeen suunnitellusta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että terveystoimen kustannukset ovat kunnan suurin kuluerä. Kunta on ostanut palvelut Kuopion kaupungilta ja tällä hetkellä neuvottelut jatkosta ovat kesken. Kustannusten kääntäminen laskusuuntaan on haastavaa kunnan ja yhteiskunnan väestörakenteesta johtuen. Omana toimintana kunta ei pysty terveystoimen palveluita järjestämään, joten neuvottelujen onnistumisella tulevan toteuttajan kanssa on suuri merkitys kuntalaisten palveluihin ja kunnan talouteen.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan nettomenot olivat 3.817.822, mikä alitti talousarvion 291.274€.

Sivistyslautakunnan valtuustoon nähden sitovien strategisten tavoitteiden toteutumista ei ole raportoitu yo-kirjoitusten tulosten eikä jatko-opintoihin sijoittumisen osalta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellusti.

Kansalaisopiston määrälliset tavoitteet ovat jääneet hieman suunnitellusta eikä tilikauden tavoitteena ollut yhdyshenkilöverkostoa ole ilmeisesti muodostettu.

Kirjaston palvelutavoitteet toteutuivat hyvin.

Vapaa-aikapalveluiden tavoitteet täyttyivät muilta osin paitsi nuorisotalon kävijämäärien osalta. Tarkempaa tietoa siitä, kuinka lähelle tavoitteen toteutumisessa on tilikauden aikana päästy ei ole kerrottu.

Kunnan sivistyspalvelut ovat kunnan kokoon nähden monipuoliset ja laadukkaat.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen vertailukelpoisuuteen tavoitteisiin nähden.

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan toimintakate (nettomenot) oli 516.395 euroa, mikä alitti talousarvion 285.134 eurolla.

Strategiset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti poikkeuksena rakennusvalvonta.

Yhdyskuntateknisten palveluiden tavoitteet ovat pääosin toteutuneet suunnitellusti, lukuun ottamatta Kassatien ja Hyväriläntien rakennushankkeiden lykkäytymistä.

Kiinteistötoimen tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellusti lukuun ottamatta tonttien myyntiä. Tonttikauppa on ollut vähäistä kysynnän puutteen johdosta.

Rakennusvalvonnan strategisena tavoitteena ollut tulojen osuuden kasvattaminen ei ole toteutunut rakennuslupien vähäisen kysynnän vuoksi. Myös suurin osa toiminnan muista mittareista on sidoksissa rakennuslupien määrään, jonka seurauksena tavoitteisiin ei ole päästy. Keskeneneräisten rakennushankkeiden määrää on onnistuttu pienentämään. Ympäristöpalveluiden ja yksityisteiden toiminnalliset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti.

Teknisen toimen on huolehdittava kunnan kiinteistöjen kunnosta.

Kunnan tarpeettomista kiinteistöistä tulee luopua.

Teknisen toimen palvelut pitäisi olla saatavilla myös kesäaikaan vapaa-ajan asukkaita varten.

Teknisen toimen tulisi selvittää erinäisten palvelujen kustannukset ja sen perusteella päättää, tuotetaanko ne itse vai onko järkevämpi ostaa ulkopuolelta. Esimerkiksi kiinteistöhuolto.

STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntastrategia vuosille 2015-2018 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 27.4.2015. Kuntastrategia vuosille 2019-2026 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 17.9.2018.

Organisaatiokaavio on päivitetty vuosittain ja se löytyy tilinpäätös- ja talousarviokirjoista.

Henkilöstöohjelma vuosille 2018 - 2020 on hyväksytty kunnanhallituksessa 13.11.2017 § 187.

Uuden kuntastrategian mukainen kunnan visio on *”olla vahvasti tavoitteellinen suunnannäyttävä ja näyttää esimerkkiä rohkeasta uudistumisvyytstä.”*

Uuden strategian mukainen missio on *”luoda elinvoimaa ja hyvinvointia, joilla kunta menestyy kuntamurroksessa.”*

Kunnassa on aloitettu syksyllä 2019 talouden tervehdyttämisohjelma ja talouden heikosta tilanteesta johtuen ohjelman merkitys korostuu entisestään kuluvana ja tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden tervehdyttämisohjelmaan on panostettava entistä enemmän, jotta talouden suunta saataisiin käännettyä ylijäämän puolelle. Tehtävä on haastava ja kaikkeen ei kunta itse pysty edes vaikuttamaan, mutta mahdollisuuksien mukaan toimittava ja huomioitava tilanne päätöksenteossa.

Strategian mukainen tavoitetila ja missio ovat onnistuneet osittaan, yhteistyötä tehdään yli kuntarajojen, peruspalvelut ovat kunnossa. Yhteistyötä ympäryskuntien kanssa tulee kehittää. Strategiaa tulee päivittää tarvittaessa, kun muutoksia toimintaympäristössä tai kunnassa tapahtuu.

Luottamushenkilöille on syytä järjestää edelleen koulutusta päätöstenteon tueksi.

Asiakas- ja asukastyytyväisyyskyselyt ovat tärkeitä strategisen työn pohjaksi ja strategian toteutumisen seurannan kannalta.

MUUT HAVAINNOT JA ARVIOT

Kunnan taloudelliseen tilanteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja tarkkuutta. Koronaviruksen (Covid -19) aiheuttamat kustannukset ja epävarmuus taloudellisen kehityksen osalta tulevat merkittävästi vaikeuttamaan kunnan taloudellista tilannetta suoraan terveydenhuollon lisääntyneinä kustannuksina sekä viruksen torjunnan välittöminä kustannuksina että aiheutuneiden terveydenhuollon ruuhkien purkamisvaiheessa. Välillisesti talouselämän lamaantuminen vaikuttaa verotulojen niukentumisena sekä yritysten toimintaedellytysten heikkenemisenä.

Tarkastuslautakunta kiittää Tuusniemen kunnan henkilökuntaa, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvin suoritetusta työstä ja laadukkaista palveluista. Kaikesta huolimatta tulevaisuudessa on haasteita, joista voidaan selvitä!

TUUSNIEMEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuusniemellä 4.6.2020

Hannu Smolander
puheenjohtaja

Jyrki Romppanen
varapuheenjohtaja

Marja Sutinen
jäsen

²²
J. h. c.